

მხი

№ 20

წელიწადი
მარტი
1914

წლიურად 7 მანეთი
ნახევარი წლით 4 მანეთი
თვეურად 4 აბაზი

ცალკე წიგნის ერთი შაური.
წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილ-
ნაწილად გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 3 მანეთი და-
ნარჩენი კიდევ ნაწილნაწილად, საზღვარგარეთ წლიურად
14 მან., ნახევარი წლით 8 მან., თვეურად 6 აბაზი.

კვირა, 26 იანვ.

მისამართი: კუთაისი, რედაქცია გზ.
ნ. ი. ივანოვსკაია, დ. ჩილაძე.

ტელეფონი № 149.

ყოველდღიური საკონსტიტუციო და სალიტერატურო გაზეთი

„მხი“

ხელის მოწერა მიიღება 1914 წლისთვის

გაზეთში ასევე მოწოდებულია მიიღებენ წიგნები, ჟურნალები, ბუკეტები, ტყე და კრიტიკისგან.

გაზეთის ფასი:

ერთი წლით 7 მანეთი.
ნახევარი წლით 4 მანეთი.
ერთი თვით 4 აბაზი.

და ცალკე წიგნის 1 შაური.

გაზეთის წლიური დასაკვეთი ფასი გადახდა ნაწილ-ნაწილად შეიძლება ამ სახით: ხელის მოწერის დროს—სამი მანეთი, პირველი მისი—ორი მანეთი და პირველი კენისთვის—ორი მანეთი. საზღვარგარეთ გაზეთი წლიურად ღირს 14 მ., 1/2 წ.—8 მ., თვეურად 6 აბაზი.

საფოსტის მისწავლელებსა და საფოსტის უფასო წიგნსაცავ-სამკითხველოებს გაზეთი ეთმობათ წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მანეთად და თვეურად 3 აბაზით. მისამართი რედაქციისა და კანტორისა: კუთაისი, რედაქცია გზ. „მხი“ ამ მისამართით უნდა გამოგზავნოს დასაკვეთი ფულიც და სხვ. ივანოვის ქუჩა.

მისწავლელელი ისონ გ. გელაზანია, მართა ლეგევისი, მოსე, მარკოზ ლეგევისი, ალათი ცაგარეიშვილისა, ოლღა საღარაძისა, მარტონა ცო-
მაისი, ანა ლეგევისი, გიორგი, სალომე, ბათლომე და ალექსანდრე
გელაზანიები გულთბილი მწუხარებით ვაუწყებთ ნათესავთა და ნაცნობთ
პირველი საყვარელი მეუღლისა, მეორე ძვირფასი შვილისა, მესამე
და მეოთხედი დაუფიცარი დისას, მეხუთე საყვარელი მულისას, დანარ-
ჩენი ძვირფასი რძლის

იულისას

უძროთ გადაცვლებას. დაკრძალვა მოხდება ქ. ქუთაისში საფიჩხის
სასაფლაოზე, სამშვიდობო, 28 იანვარს, ნაშადღევს 3 საათზე, გამოსე-
ნება ღვინოს ქუჩ. ჯაფარიძის სახლიდან; პანაშვიდი ყოველდღე
საღამოს 6 საათზე.

„მხი“

ხუთშაბათი 5, 1914 წლის 28 იანვრიდან ახალი მხატვრული პროგრამა.

I. პატა-შურნალი.

მსოფლიო ამბების ქრონიკა

II.

ფანტომასი

4 ნაწილად, წარმოდგენს დამოუკიდებელ მთელს, თამაშითა და სიუჟეტით წინა
სერიებზე უკეთესია მე-4 სერია.

კინეფონი 4 ნაწილად ცნობილ ფრანგ მწერლების პიერ სივესტრისა მარსელ
ალენის რომანით

1 აქტი „მეგრეტის გაპარვა“. მე-2 აქტი „სისხლიანი კედელი“. მე-3 აქტი
ფარული მასკარადი. მე-4 აქტი აბაშების ხელში

III.

ცვალებადი ბედნიერება.

კომიკური.

ადგილებს ფასი ჩვეულებრივია დას. საღამოს 5 1/2

ანონსი: ორშაბათიდან აქვენებენ 1 რუსული სამხატვრო სურათიდან
მარტო მოხდითათვის

ბაიადერკის თგალები.

ტრაგედია ოთხ ნაწილად.

ქ. ქუთაისში

გაჭრამბ-რეწველობის სამინისტროს უწყებაში მყოფი

საბუღალტერო კურსები

გ. გ. გიგინეიშვილისა

15 იანვრიდან იხსნება მეორე-პარალელური განყოფილება. კურსებზე მსმენელები
მიიღება ოთხი კლასის მოწოდებით, ანუ შესაფერ კლასის შემდეგ რუსულსა და
არითმეტიკაში. კურსი ათ თვითაა, სწავლის ფული ასი მანეთი. თხოვნები მო-
დება ყოველდღე კლასების კანცელარიაში.

1914 წლის 2 იანვრიდან

2 января 1914 года

ქუთაისში, კირაკოზისა და ოგანოვის ქუჩა კუთაისი გიმნაზიკისკი ულ.
სახლი, ბუღერის პირდაპირ გაიხსნა ქ. კ. კირაკოზოვა და ოგანოვა

კანცელარია

КОНТОРА

ნოტარიუსის გ. ა. კოპოლაშვილისა.

НОТАРИУС В. П. КОНОЧЕВА.

18 დეკემბრიდან
დაიწყო ხელის მოწერა

იო ეკლადის (ი. ცანცაძის) მოთხოვნითაა მეორე ტომის გამოსაცემად
წიგნი შეიცავს 400—500 გვერდს დათული ექვსემა ავტორის სურათი,
ფაქსიმილე და კრიტიკული განხილვა.

წიგნი გამოცემა ავტორის სურათითაა და ლამაზად.
ხელის მოწერა მიიღება ბბ-ნ კ. ოსტელის, თ. შთავრევილის, ი. კვიკიძის,
„პროვინციის“ წიგნის მაღაზიებში და კერძო აგენტებთან.
ფასი ხელის მოწერათვის ერთი მანეთი.

მიწვევაწერა მხოლოდ ავტორთან, შემდეგის მისამართით; ქუთაისი, კათოლიკე-
თა ქუჩა, სახლი ხოჯეფანოვისა.

გამომცემელი აბ. ცინცაძე.

ქუთაისში
პირველი კერძო სამხატვრო

სპეციალისტი აქიმიები.

მუდმივი საწოდებით თ. ა. ჯაფარიძის სახლი თუთა ხიდან.
ავთომეფიების მიიღებენ ყოველდღე:

აქიმი.

ბ. ა. შანაგია—ყვლის, ცხვირის, ყურისა და ქირურგიული. 1—2
ბ. ს. ნადარსა—შინაგანი და ბავშვის 10—12
ბ. ა. ჯაფარიძე—დონტაქარი, ქალთა, საბავშვო 11—12
ბ. დ. ბუთხაია—კანის, ათამანი, ვენერა. 12—2
ბ. ა. ჯაფარიძე—საბავშვო, ქალთა და შინაგ. 12 1/2 2

სადაც მო.

ბ. ჯ. ჯაფარიძე—თვლის 4 1/2—5 1/2
ბ. ა. ჯაფარიძე—საბავშვო, ქალთა და შინაგ. 5 1/2—6 1/2
სამხატვროლოისთან მოწყობილია საკ. —სანაოხო კაბანე: სისხლის, შარ-
დის, ნახევლისა და სხვ. შესაფუძნებლად. ძირის შემოწმება, ყვავილის აკრა,
606—914 შესხმა კონსულტაციურად. არის ცალკე ოთახები მძიმე ავთომეფი-
ბისა და მშობიარეობისთვის. რეგა 10 შაური, ანერგია და კონსულტაცია მორი-
გებით. საწოდებით 3 მანეთიდან და ამაზე მეტად. აქიმა მუდმივი მორიგობა.
ტელეფონი № 53

სამეცნიერო დარგები—გ. ა. ჯაფარიძე.

აქიმი ბ. ა. ჯაფარიძე.

ლევტოლბს ავთომეფიების
შინაგანი, ვენერული, კანის) ვიტუ-
შინსკის სახლი, ავთომეფიის უკან, პუშკინის
ქუჩიდან ტელეფონის შესახებ. თ.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს კანისა
და ვენერულ ავთომეფი-
ებს მხოლოდ დილით 12—2 ს., საღ.
6—8 ს. სხვა დროს აქიმი საავთომეფი-
შია.

მისამართი: გაგარინის ქუჩა, პოლიციის
გვერდით, ფარლოვის სახლი. თ.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

აქიმი ბ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, ავრთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომეფიებს. თფალის ქუჩა სახლი ნი-
ერაძისა.

სამშობლოს წარმოდგენის დროს კ.
ყოფიანის თამაშს ხშირად ისე გაუტაცია
მეყურებელნი, რომ მათ დავიწყებით
თეატრი, სცენა. ერთი ძველი მოთხრობა
გამოგვიყვამ: ქუთაისში „სამშობლოს“
თამაშობდნენ. მესამე მოქმედებაში სცენა
წარმოდგენს მეტეხის ციხეს, სადაც შე-
კრებილან შეთქმულნი, სიმონ ლეონ-
ძისა და ლევან ნიშნაშვილის მეოთხე-
რობით. აქ აჯანყების პლანას აღგვენ.
ამ დროს მათ სპარსელები თავს ესხმიან.
ამ სცენამ და კოტე ყოფიანის თამაშ-
მა ისე დაიწყო თავი მეყურებელს,
რომ ზოგი მთვანი ზე წამოიჭრა და
ხმალ-ამოღებულმა სცენას მიაშურა. და
რომ ფარდა დროზე არ დაეშვათ სა-
წყალ სტუდენტებს სპარსელებთან ჩა-
მულთ კუდი ღლე დაადგებოდათ. კოტე
ყოფიანს არცერთი როლი არ წაუღებია.
ვინც ქართული თეატრის მტრანეს გა-
მანედეს, ძველს რეცენზიებს წაიკით-
ხავს, ის ნახავს, რომ კოტე ერთგვარის
ხელოვნებით ხატავდა მოხუცსა და ხალ-
გაზდას, დრამატიკულსა და კომიკურ რო-
ლებს.

ივ. გომართელი, რომელსაც დღევან-
დელი ღვთისმეტყველების მშენებელი ბი-
ოგრაფია დაუწერია, მოგვითხრობს: კო-
ტე ყოფიანს ასსამოცი ტიპი შეუქმნია.
დამერწმუნებით, რომ ეს მხოლოდ ჩვენს
სცენაზე შესაძლებელი. არცერთ სხვა
ერის არცისტეს ეს არ შეუძლია. ეს ჩვე-
ნი სცენის თავისებურობის ნაყოფია.
შეუდარებელია იუბილიარი ქართულ ის-
ტორიულ ჰეისებში. აქ მას ბადალი არ
ყავს ჩვენს სცენაზე. სამწუხაროთ ვერ
ვხედავთ მემკვიდრეს.

განსაკუთრებული მადლობისა და პა-
ტივისცემის ღირსია იუბილიარი იმიტო-
მა, რომ მას საშვალეობა და შეძლება
ქონდა დიდი დაწინაურებული ყოფილი-
ყო და დიდი კარიერა შეექმნა, მშენი-
რათ მოეწყო თავისი პირადი ცხოვრე-
ბა, მაგრამ უარყო ყოველივე ეს და თა-
ვისი თავი შესწირა ქართულ სცენას.
ჯერ ახლა რა არის ქართველი მსახიო-
ბის ცხოვრება და მაშინ რაღა უნდა ყო-
ფილიყო.

ლიახ, მან შესწირა თავისი ნიჭი,
ცოდნა, ენერგია, პირადი კეთილდღეო-
ბა სამშობლო თეატრის აღორძინებას,

მის მომავლს და ღღეს, როცა გადაგვი-
დავთ მის ორმოცდახუთი წლის მსვლე-
ლობას ნარ-ეკლთი მოკულ გზაზე, მად-
ლობის გრძნობით ავსილნი ვიტყვი:
ნეტარება მას, ვინც თავისი პირადი მე-
სამშობლოს ანაცვალა, გულწრფელი
მადლობა უნდაგრო მამულიშვილს!..

ახალი ამბავი.

ღღეს თფილისის მართველობა კოტე
ყოფიანის ორმოცდახუთი წლის იუბილეს
ღღესასწაულობს.

◆ ჩვენმა რედაქციამ შემდეგი შინაარ-
სის ღღეში გაგზავნა კოტე ყოფიანის
სახელზე; ქართული სცენის ვეტერანს,
სალომ უდღენის „ერის“ რედაქცია.

◆ ქუთაისიდან მრავალი ღღეში გა-
გზავნა თფილისის კოტე ყოფიანის სახელ-
ზე ქართული დაწესებულებასა თუ კერ-
ძო პირებისგან.

◆ თე. ა. ღღეს ღღეშატთა საკრებულომ
ღღეშატთა გაგზავნა თფილისის იუბი-
ლიარის მისალოცვად და თან ორასი მა-
ნეთი საჩუქარი გაუგზავნა.

◆ ბ. შეტრე გოკილმა და ისხა ელი-
გულიშვილმა თავი ღღენეს ვოლგა-კამის
ბანკის „ულოტნი კომიტეტის“ წევრო-
ბას.

◆ ხელო, შეადის 12 საათზე ქა-
ლაქის გამგეობის საღამოში „შკოლისა
და ბავშვთა მეგობრის“ საზოგადოების
კრება. ბ. ნ. უზნაძე რეფერატს წაიკით-
ხავს პედაგოგიაში ახალი მიმართულების
შესახებ. გამგეობის მოხსენება წესდების
ზოგადი მუხლის შეცვლის თაობაზე.

◆ გამოვიდა ახალი წიგნი „თელი
კეთილი“ არქიმანდრიტის ნესტორის მიერ
შედგენილი, წიგნი მოთავსებულია სხვა-
დასხვა წიგნიდან ამოკრებილი საგუ-
ლისხმო ნაწევრებით და მოთხრობები.
წიგნი კარგათაა გამოცემული, ღღრთული
აქვს ავტორის სურათი, შეიცავს 150
გვერდს, ღღრს 6 შაურად და იყიდება
თ. მთავარიშვილის წიგნის მაღაზიაში.

◆ ქართული გიმნაზიის მოსწავლე
მელქ. კარასანიძემ ეთნოგრაფიული სა-
ზოგადოების გამგეობას გადასცა 13 ძვე-
ლი ქართული ვერცხლის ფული. ეს
ფული უნახავს საფელ კინჩხაში (სენა-
კის მარა) საფლავის გათხრის დროს.

მოწერილი ამბავი.

სენაკის მომხმარებელი საზოგადოების „შრომის კავშირის“ გამგეობის წევრებით აირჩიეს: თეოდოსია გავუს ასული გეგენავისი, ტაია მანჯგალაძე, იონა ანჯაფარიძე, ბათლომე შეფთაძე, რაქალენი იოსელიანი, ბიბლათი გუნი, გიორგი ბოკერია და ივლიანე კიხიარია. მათ თანაშემწეებთან: თ. კაკი დადიანი, გიორგი ლევანის ძე ქავთარაძე, ლევ. გიორგი ქავთარაძე, აქსენტო გულუა, ვანო გუნი, პოლკარაძე ლორთქიფანიძე, ირაკლი ახვლედიანი, კალაია დავითი და მანუჩარ ჭუბაბერია.

ცოცხალი სურათი.

(მთავარი).

ქვეყნის კლდე უიფიანს.

შუა ღამეა. სიჩუმეა და წყვდიადს მოუცავს ტურფა ქალაქი! ხალხი, — და ბეჩავებული და დაბრეცებული ხალხი — შეშფარებათ თავთავის ქერს და ძილით ჰკლავს დღიურ სიცხადეს...

ხმა, კრინტი არსიდან ისმის, მხოლოდ ყრუდ მოდუღუნე რიონი და ბაგრატის ტაძრის დანგრეული კედლები მწარე ცრემლებს აფრქვევენ: მსკოვანებს აგონებდათ დღენი სიმაწვილისა და უღებენ რა ყურს მდინარის დაუსრულებელ ჩვილს, გულის დარდს იხვრით და იქარებენ...

მეც ვხედავ მარტოკა ჩემს ოთახში და იდაყვებზე თავყრდნობილი მაცემივარ მწარე ფიქრებს...

რიონის სევდიანი ღილინი და მთაგორაკთა დროგამოშვებითი ამოგმინვა ყურს ჩამესმის ვით შანგი გრძნეულისა, ვით მოგონება რაღაც დავიწყებულისა და...

ცხადლივა ვხედავ უცნაურ სანახაობას: ვითომ ჩემი შშობელი დედა — მზუკე-ბული და დაავადებული დედა — ფეხქვეშ გაუგდია სულეშიან ხანს და დონე შე-მოდგმული თავს დაკისკისებს ჯოჯოხეთური ხითხითით, თან გესლავს მას გველივით და ნერწყვებს მას მინდვრის მყარ-ლი გომბეჩოსავით!

გული მტკივა... სული მიწებს! მინდა დავიყვირო, მინდა შევსძრა მთელი ქვე-

ყანა, მაგრამ მოდუნებულს ხმა ჩამწყვეტია, მწუხარებით გაოგნებულს ენა სასაზე მიმკვრია.

დედაჩემის ოდესღაც შავი, ქუქუნა ცეცხლის მფრქვევი თვალები კი მიზნე-ლიონ, სიმწრის ცრემლით ავსებულან. ქალარა-შერთული, ლომის ფაფარივით აშლილი თმა გასწვია და სასომხილი გმინავს...

საბრალო დედა! ნეტა ასე პატარა, ასე სუსტი მაინც არ ვიყო, რომ...

და უილაჯოს მწარე ცრემლი ჩამო-მდის. გული ჩემი დნება მწუხარებისაგან და სული ჩემი ბორბავს უიმედობისაგან.

— მიშველეთ, მიშველეთ, ხალხნო და ჯამათონო! ნუთუ ყველა დაყრუვდით, ყვე-ლა დაბრმავდით?! — ვხაფებ საცოდავით და აქით-იქით ვიხედები.

რიონი კვლავ მიდუღუნებს... გაღ-ბული ფანჯრიდან კვლავ მოისმის მთა-გორაკთა იხვრია...

მირბის დრო, ღამე გატყდომისას არის... ბნელით მოცულ სამშობლო ცას გან-თიადის სინათლემ ლახტა ჰქრია!

ღმერთო ძლიერო, ღმერთო ტანჯულ-თა და ჩაგრულთაო, შენ გადმოგვხედე მოწყალე თვალით!

ვლოცულობ სასოებით და ცისკიდურს გავეყრებ... ოღნებამ შემიპყრო, იმედმა გამიტაცა.

შორით, შორით მომესმა რაღაც ყრუ-ნი დაფსაკრავთა გუგუნე, ჩანგისა და წინ-წილის ხმა...

— გონი მოდიან ვეფხეები ჩვენსა სა-ხსნელით!...

— დიხა! მოდიან, მოდიან! სალომი მა-მულიშვილო! ვაშა, ვაშა მებრძოლ-ნო!...

დედაჩემი გამხევდა. სულიმან ხანმა წარბები შეიკრა.

— ოთარბე! ჰაერში ღალატის სუნის ტრიალებს... კბილებით დაგვჯვთ ყველას, თუ რომ... ღლილებს სულიმან ხანი!

— არა! მახვილო. მაშადისაო! გგენი უბრალო ჭირის უფლება არიან... ჩვენი, არა, ამ გაიურებს, ჩვეულებათა აქვთ გლოვა და ზარი, თვალის ჩინო შაშინ-შახისაო — სრულიად ციხეში არ ჩრია!

— ქედმახრით ამოხს ოთარ-ბეგი.

— მიფრახილი, ოთარ-ბეგი!

— ნატრფალიცა ცყოფილვარ ძლევა-მოსილ ფერხთა შენა, — მბრძანებლო ჩემო! მოწივებით უპასუხებს ოთარ-ბეგი.

— აბა, დამისახლე მაინც, ვინ არიან!

— მომისმინეთ, ღმერთო ჩემის ღმერ-თისაო!... წელში მოხრით სიქეა ოთარ-ბეგმა და ჩაოსთვალა.

აი, სულ წინ რომა დგას, ნიკოა, ნი-კო ბარათაშვილი, შთამომავალი შოთა რუსთველისა, ხელში უჭირავს „მედი ქართლისა“ და მოსთქვამს მწარეთ, გულ-მოკლულად: ირაკლისა და სოლომონ მსაჯულს იგონებს... მის მარჯვნივ სდგას ბიძა მისი გრიგოლ ორბელიანი — „მუშა ბოქლომის“ გულის სესილდუმე.

მარ-ცხნით ვახტანგ ორბელიანი — მგოსანი ძველ ნანგრევთა და „მედი“ ამით წინ რომ სდგანან — აი ორნი — უჩინარნი და დავიწყებულნი — ერთი დანიელ ჭონჭაძე, უბრალო ხუცის შვილი, მეორე — ლა-გრეტე არდაზანი, ერთი დისტირის „სუ-რამის ციხეს“, მეორე კი დასკინის „სო-ლომონ მეგლანუშვილს“.

ეს ორნი კი... აი ყველაზე რიხიანთ რომ სდგანან... ჰმ ეგენი... ერთა ილია, მეორე აკაკი აზრი და გული თავისი ქვეყნისა, ისინი კიდევ ერისთავები არიან, მამა და შვილი. გი-ორგი და დავითი: ერთმა ააგო თეატრი ტანჯულ ცხოვრების დასახატათ მეორემ კი სამშობლოსათვის დასდგა „სამშობლო“.

ეს კიდევ დიმიტრი თავდაჯებული — დი-მიტრი ყიფიანი — მოხუცი ტკბილი და უკვდივ. გვირგვინი მსკოვანთა და მაგ-ლითი ყრმათა. ეს კიდევ გიორგი წვრე-თელია ქიმაგი და მომხრე ტვირთ-მომე-თა. მის წინა სდგას ეგნატე ნინოშვილი, სხეულით დაუძლეულებელი და სულით კი მალალი, — მეგობარი „გოგია ურვილი-სა“, ესენი კიდევ ვაჟა და სანდროა. ვა-ჟა მთის არწივი და სანდრო — მოხვევთა ცრემლები. მათ წინ კიდევ ჩამომდგარნი მოხუცი თუ მოხარდი მომღერალნი, ძვე-ლი თუ ახალი მოხარენი... სრულებითაც საშაშინი არ არიან — მთელი — მახვილო გუ-რჯინიანსაო — გნებავთ ყველას ყელზე თო-კი მოვება და დავყარო ფერხთა ქვეშე შე-

ნის ძლიერებისა!... დასარულა ოთარ-ბეგ-მა და მუხლი მოიდრია.

— სტყუი, ოთარ ბეგ... დაიდრიალო სულემან ხანმა და თვალებიდან ცრემ-ლები დაავსეს. ცეცხლი იგი მოედო არემარეს. ყველაფერი აირია! აღმა და კვამლმა მოიცვა მთელი მიდამო, სისხლი-თა და ცრემლით აავსო ხეები, ყიფინა და ღრიანცელმა წაიღო ყურთა სმენა... ბრძოლა იყო, ბრძოლა სამეცდრო-სასი-ცოცხლო, თვით ოთარ ბეგი — გამოფხი-ლებული და სინილის გაღვიძებული ოთარ-ბეგი — ლომივით დატრიალებდა შუა ომ-ში და ბალახივით სთიზავდა სულემან ხანის მეომრებს...

— ლევან! ალექსანდრე არ დაგვიწყდეს, ალექსანდრე!... მოისმოდნ სვიმონ ლეონიძის ხმა.

— არ დარეკო, გოგია, არ დაგვლუ-პო! — იმახდენ აქეთ-იქიდან და ხალხის ყიფინა ცას სწვდებოდა.

ამომავალმა მზის პარველმა სხივმა ისევ მაგიდასთან დაფიქრებულათ მჯდო-მარეს მომასწრო... მე ვფიქრობდი რითი მეცა პატივი ჩვენის მოამავის კოტე ყი-ფიანისათვის — რომელიც განხორცილე-ბული სვიმონ ლეონიძე და ანანია. ამ ფიქრმა, გამახსენა ყველა ჩვენი ტანჯუ-ლი მოღვაწე და ოცნებამ ეს აზოთეოზი მიკარნახა.

მაშ, გულსავსებით მიიღე ძღვეთ, ძვირ-ფასო კოტე, ჩემი სუსტი კალმის ეს სუს-ტი გამოთქმანი.

იო ეკალაძე.

25 იანვარი, 1914 წ. ქ. ქუთაისი.

მოხუც ქურუმს გოტე ყიფიანს

(რეჟისორისგან)

ვარდი ლამაზი, სპეტაკი —

ბატონი ყვავილებსა, სუმბული ნაზი, ნარნარი საიამ სურნელების; ზამბახი გადამღებელი — სატრფო სიამე-შევისა, დაფნის შტო ჩამონატები და იო — ღირსი ქებისა...

სხვა ყვავილები ლამაზი ასულნი მთა და ბარისა; დავკრიფე, ერთად შევკარი, შიგ ჩაფრქვენი მწერისა, ზე დაფრქვენი ამ კონის ნეკტარი დალოცვისა... დავწანი უცხო გვირგვინი, გამხარებული გულისა, და შეგ ჩაუვრთე სიმღერით ლექსები სიყვარულისა.

... ვნახე მოხუცი მებრძოლი მომეშა კმუნეა სულისა... გადმოვდინა თვალთაგან ცრემლები სიხარულისა...

ქება შევკადრე მოხუცსა: — ცრემლი გიღვრის მწარეო... დღეს ხალხი გიხდის დღეობას, დასტები და გაიხარეო!

აბა, დაიდგი თავზედა გვირგვინი მოვლარეო... ამით აფასებს შენს ღვაწლსა სამშობლო შენი მხარეო...

გ. ლეონიძე.

კოტე ყიფიანი.

კარგა ხანია ტრადიციით გადაიქცა ჩვენი სასცენო მოღვაწეების იუბილეს გადახდა. თითქმის ყოველ მათგანს ზედა მშობლიურ სცენაზე მათი შრომის დასა-ფასებლათ საზოგადოებისგან დღესასწა-ულის გამართვა.

მადლიერი ჩვენი ერთი არც სხვა დარგის მუშაგებს იფიქრებს, ვისაც კი ნიჭი თვისი ქვეყნისა და ერისთვის სამსახურში დაუ-ლევივა, მაგრამ სასცენო სარბიელის მო-ღვაწეთა იუბილეს თითქმის უფრო იოლი გასამართავია: — სცენა, თეატრი — ეს ის ასპარეზოა, სადაც საიუბილეო დღესასწა-ულები უფრო მოსახერხებელია და ამი-ტომაცაა, რომ ამ ასპარეზზე მოღვაწეთ უფრო მეტწილათ, თითქმის ტრადიციუ-ლათ უმართვენ ამ დღეობებს.

გუშინაც ვსტყვით, მისი არ იყო, მართლაც დღით დასაფასებელია ეს მო-ღვაწეობა და მერე კიდევ ამდენი ხნისა 45 წლის.

კოტე ყიფიანი ორმოცდახუთი წელი-წაღია ემსახურება მშობლიურ სცენას.

მ ი.

გულის სიღრმეში არის რაღაც ხმა მოლივლივე, მისგან მსმენია, ხშირად, მუხავ, ეს ყოველივე, შენც გითქვამს წინათ, მაგრამ ახლა შენი ჩურჩული სულს აღარ ესმის... უკვე დასკვნა ჰაბუკის გული... ცრემლი არა მსწამს... მიწის წარღვნის ცრემლი ესდენი — რასაც მოითხოვს გულსაკლავი სიცოცხლის სენი. ეხ, მუხავ, მუხავ, აღარ მატკობს შენი ჩურჩილი, გაწყალდა გული... ცარიელ სულში აღარ გეუტავს წმიდა სანთელი, ნისლმა მოიცვა არე-შარე... არ ჩანს ნათელი, სისხლის დენაა გულიდანა გოდება ჩემი: ცრემლსა და ძვლებზე იგებს ტაძრის კაცთა ედემი. ცის სივრცისაკენ ნუ მიიწვევ ჩემს აღმაფრენას, თავდავიწყებით ვერ მაჩვენებს მზეს დიადს, ზენას. უძლური ძალით მე ვერ შევსძლებ ზეცაში ფრენას, და თუ არ ვგრძნობ, ვერც გადავსცემ მომავლად სმენას. ადამის სახით ვერ ვიხილავ მე ზესთა-ზენას, შეილი მიწისა ვერ დავარდევ ვანგების დენას მხოლოდ მშობლის ცრემლის მივუმატებ ჩემს ცრემლის დენას, თანამომენი დამიწყებენ დაცინვას, კბენას! ნულარა მტანჯავს რა გადავსცემ მომავლად ენას? უბედურისთვის არა კრთიან ვარსკვლავნი... მზენი... ჩამომესენი...

ყველას არ უყვარს მზე დიადი, ცხოველ-მყოფელი, რჩეული ხვედრია ეს ტრფიალი, საშიში, მწველი. სხვებს არ აჯავრებს კუბრის ტბაში ცხოვრების ველი, მათთვის მზე-მზებობს, არც ატკობს ნიაფი ნელი... მე კი მძულს, მუხავ, ბრმათ სიცოცხლე, შავბნელი დღენი... ჩამომესენი...

წარმავალი ყოველივე და მომავლადი, დე, ადრე მოკვდეთ... მიჯობს ადრე ვნახო საფლავი. მსურს დამიხილუნდეს სულის სიმნი, ვით ქვანი... კლდენი... ჩამომესენი...

ბოროტი არის ბუნებითა ადამიანი, მოძვს უხარის მოძმისსავე, ავი, ზიანი, სისხლსა სწირავენ დაუნდობლათ წარმაჯალ მგებს, დაუნანებლათ ეძლევიან თავდავიწყებას, გული აკლიათ, მიყენენ აზრით შავ ფიქრთა წყებას — რომ მიავკლიონ შავ სიცოცხლის, შავ განსხვავებას!... მათში ერთობის, სიყვარულის, დახშულა ბენი... ჩამომესენი...

სისხლით და ცრემლით მორწყულია ცხოვრების გული, არავის ინდობს სიმართლისთვის ჯალათის ხელი, შეილი მამას კლავს, სატრფო მიჯნურს ასულს მშობელი: ვერ შეურიგდეს მიწას კაცი თუ არა ხელი... განა სისხლისთვის მიწვევს, მუხავ, შეგნება შენი? ჩამომესენი...

შენ ადამიანს დაანახე თავისი თავი, დე, თვალწინ ქონდეს უბედურსა საქმენი ავი.

მუზა და მე.

ლირიკული პოემა.

(თ. გ. ნ. გახეგის წყევლის გულთ).

იციან თავი შენი.

საკარტო.

„რაღაც უნდა მაღლა ისტუნო თავს ზევით ვერ ატეხი“.

აკაკი.

ნისლი... მთები. ტყე... ველო. ტბა ელვარა. სიო ნელი...

ღმელ... ვერხვის ფოთოლთ რხევა, მღუმარე კლდის ცრემლის ფრქვევა...

ნაკადულის მძივთა ბნევა, მღელა... ყვავილი აღმაქმევა...

ვერცხლის ტბაში ჩემი მუზა დალივლივებს ნახათ, წყნარა, ბოროლის მკერდით ზვირთებს არხებს პირმცინარი ხმა ნარნარა...

ტბის ტალღებთან მოცეკვარე ხან კისკისობს, ხანა მღერის, ხან თითებში ათამაშებს ზურმუხტ-ტალღებს სხივთა მტერის...

ხან ტბის პირას ყვავილთ არხებს, ხანა კონის ვერხვის ტრატებს, ხან ტბის გულზე მოტივტივე ფუტურთზე გადიბობტებს...

ხან დალალებს გაიწეწავს, ხან ცურაობს ტბის ნაპირას, ხან ამოვა შუქზე ტბიდან და მიჯდება ბუჩქის ძირას...

მიწა სევდის აწოვებდა ტალღით შობილს, ასულს გრძნეულს; სიო ნანას უმღეროდა ცის ნათლულსა, ეშმაკულს...

ყვავილების სურნელებით მოვარე ბანდა ასულს სხეულს, ცისკრის სხივი მიჯნურობდა დაბადებით სულით ეულს...

ახლა ასულს ტანს უბურავს ცის ეთერი მოჭარგული, ტრფობით სწეულს უაღვრებს ვერცხლის სხივთა კდება, ლული,

ბოროლის მკერდზე ვარდის კოკრებს თმის კულული ეფენება, მის თვალებში სევდის ცრემლი მომჯადოვებს სხივთა დნება...

არ ისვენებს ბუჩქთან მჯდომი: ცეკვავს, მღერის მომღიმარე. მისი ეშხით ფერადდება ტბის ნაპირი... არე-მარე...

ცის კამარა მოკამკამე. ვარსკვლავები. მთვარე. ღამე.

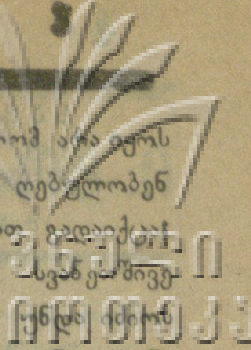
ვეუქვრეტ, ვდნები, მწვავს სიამე, დამატყვევ, გავეწამე.

ცრემლით მღელა გადავბანე, კოდეით დავსწვი ბუჩქი მწვანე.

სულით კერპათ ის ვიწამე: ვითავხედე, ვითამავე. ბოლოს ვკადრე: „მომე რამე გავანოო“.

შავი ღამე. კმარა კნესა ისა — ან მე. სულს მზე უნდა ხმაი გამე.

შემიბრალე მონა შენი, გულსა მიკლავს ეჭვის სენი.



არსებულ პირობებში ასეთი სიბერე იმ საჭიროა, რომლისაჲც ბევრისგან ბევრი ზღუდე აქვს დაბრკოლებისა ამართული, ხელს უშლის მის სასურველათ აყვავებას, ფრთების გაშლის სახსარი არ აქვს, ასეთი სიბერე იგი, ვამბობთ, ორმოცდახუთი წლის განმავლობაში — ეს პატარა საქმე არაა.

სხვა პირობებში განა გენიოსები არ იქნებოდნენ: უპირველესთ კოტე ყიფიანი, და მას შემდეგ მთელი ოჯახი ჩვენი თეატრისა: ნატალია გამ. — ცაგარლისა, მა-რიამ საფ. — აბაშიძისა, ეფემია მესხის ასული, ვას. აბაშიძე, კოტე მესხი, ლა-დო მესხიშვილი — ეს პირველი პიონერები ქართული სცენას.

დიდი დღეა იმ ობოლი მარგალიტებისა მშობლიური სცენისათვის, და მით უფრო ასანინშავია ეს დღეა, რომ ვიმეორებთ, ჩვენს მსახიობებს არც შეკო-ლა, არც პაესები, არც თეატრის ბინა გააჩნდათ, საცა დაუბრკოლებლათ, პერი-ოდულათ წარმოადგენდნენ მოწყობა შე-ძლებოდათ...

პირდაპირ გაცემაში მოდიხარ, ოცა ამ სარბიელის ნიჭით მაღლიან ხალხს უყუ-რებ! ამბობ: — რა უსწავლით, რა უნახავთ, საიდან მომადიდებია მათ უნარი მისი, რომ ხშირათ თავისი თამაშით ჩვენთვის ცრემლები უღვრევინებოთ, გულით გა-უცინებოვართ...

კოტე ყიფიანი მომწერა იმ დროისა, როცა ჩვენში სცენაზე ქალის გამოსვლა სასიკცხო საქმე იყო და ქალის როლი მას უთამაშია. და მოგვწერა იმ დროსაც, როცა მას ამ ასპარეზზე ქართველმა ქალმა გვერდი დაუშვენა.

კოტე ყიფიანის სასცენო ნიჭს მიჯნა არ უდევს. ღირსი და გიჟი, შეგლობა და სესია, ჟან-ბოდრი და რეჟისორი და რამდენა კიდევ — ამ სულ სხვადასხვა გვარისა და ხასიათის როლებს თამაშობ-და და თამაშობს დღესაც, ორმოცდა-ხუთი წლის იუბილეს დროს...

გაუმარჯოს მას! გამარჯვება და დღეგრძელობა იმ საქ-მეს, რომელსაც ასე ბეჯითად ემსახურ-ება კოტე ყიფიანი ორმოცდახუთს წელი-წადს.

ორმოცდახუთი წელიწადი! ეს ხომ ნა-ფიქარი საუკუნეა!...

კოტე ყიფიანზე წელთა სვლას თითქმის ისეთი ნიშნობილი ბეჭედიც არ დავსვას, იგი კვლავ ახალგაზღვრი გატაცებით ითამაშებს დღესაც.

ხოლო ჩვენს სცენას კი ვუსურვოთ — ეს ხანა „ახალგაზღვრი“ გაველოს და უფრო გონიერი, მომწიფებული, საღა მშობლიური, ეროვნული თეატრი და-მკვიდრებულიყო კარგი შკოლით, კარგი დრამატული თხზულებით, კარგი ენით.

დ. მესხი.

კოტე ყიფიანზე დიმიტრის ძე ყიფიანი.

(მოკლე ბიოგრაფიული ცნობა)

კ. დ. ყიფიანი, რომლის სასცენო მოღვაწეობის 45 წლის იუბილესაც დღეს იხიდან თვლისში, დაიბადა 1845 წელს. კ. ყიფიანი შეიღია ცნობილი დიმიტრი ყიფიანისა, რომელიც ქართველ ერს სხევრალათ შეეწირა. კ. დ. ყიფიანმა დიდებული ოჯახური აღზდა მიღო მის მასწავლებლათ საუკეთესო პედაგოგები იყვნენ. კოტე ასწავლიდნენ, სხვათა შორის, ბესარიონ ლოლაშვილი, ნიკო ლოლა-შვილი და სხვა. აღსანიშნავია, რომ კოტეს ქართული ენის მასწავლებელი არ ყოფილა. ქართული ენა კოტემ პეტერ-ბურგში ისწავლა, როდესაც ის 16 წლის იყო. ქართული ენა მას მისმა ძმამ ნიკომ ასწავლა. 1864 წლიდან კოტე თვლი-ლის პანსიონში მიაბარეს, რომელიც დ. ყიფიანი გახსნა. კოტეს მხატვრობის დი-დი ნიჭი აღმოაჩნდა, და პანსიონს შემ-დეგ, ის პეტერბურგში სამხატვრო აკა-დემიაში მისცეს. კოტემ ნახევარ წელს შემდეგ აკადემიაში სწავლას თავი დაიწე-ბა და 1870 წელს სამშობლოში და-ბრუნდა და თავისი მამულის გამგებლობა იკისრა.

კ. ყიფიანი ქართულ სცენაზე, რომ გამოვიდა, 17 წლისა იყო.

მან პირველათ 1865 წელს ითამაშა პიესა „კოლის შერთინებაში“. 1871 წლიდან თვლისში დაბრუნდა სცენას მოყვარება წერ და ამ წერში კოტე მხურავლე მონაწილეობას ღებულობდა. სცენის მოყვარება შორის ყველაზე თვალსაჩინო ადგილი მაშინ კოტეს ეჭირა.

1879 წელს მუდმივი დასა დაბრუნდა და ამ დასში კოტეს მიიწვიეს. ამას შემდეგ

კოტე სისტემატურათ მუშაობდა დასში. დღევანდელ იუბილარს ნაწერებიც ბევრი აქვს ქართულსა და რუსულ ენაზე.

საქუარღვემ განგარეულაგ.

ამასახლისი და მწერალი — იმ ეს ორი სწორულებიანი ბატონი, ვინც და-პატრონებანი მაშინად გლვებს და უკანტ-როლოდ, ასე თავაშეებით აწიოკებს მის უკანასკნელ სარჩო-საბადებელს. ყოველი სასოფლო საზოგადო ხარჯის, რო-გორც მაგ. კანცელარიის, შკოლების, ფაშტის, გზებისა და სხვა მრავალი ამ-გვარი ხარჯის გაწევი ეს ვაჟბატონე-ბია, რომელნიც სწორეთ ამ ხარჯების გაწევა-მოკრების დროს სარგებლობენ და უკანასკნელ სულსაც კი ხდიან საბა-ლო ხალხს. ქუთაისის მაზრის უფროსს ბ. ყორღანოვს მიუტკცევია ყურადღება ამ დღევანდელი პირობების წყალობით გამძვინვარებულ ებიდემიურ სენათ გადა-ტყეულ ბოროტებისთვის და ცდილობს, რამდენათაც კი შეიძლება, შის მის-პობას. დღეს, 26 იანვარს, ქუთაისის მაზ-რის სასოფლო საზოგადოებათა ყრი-ლობებს გამოეცხადება ბ. ყორღანოვის განკარგულება იმის შესახებ, რომ სასოფ-ლო ხარჯების გაწევა ევალება სოფ-ლის რწმუნებულებს ბოქაულისა და მამასახლისის თანადამსწრებით და არა მამასახლისისა და მის მწერალს. ხოლო ამ ზემოხსენებული პირების მიერ შედგე-ნილი ხარჯების რაოდენობაც აუცილებ-ლათ უნდა გამოეცხადოს ყრილობას, რომელიც მხოლოდ მაშინ ადარსტურებს განაჩენის დიდებით ამ გაწერილ ხარ-ჯებს, თუ კანონიერათ და სამართლი-ანათ სცნა; ამასთან ირჩეეს გაწეურ-ლებს, რომელთაც მოსაკრები ხარჯის საერთო თანხა უნდა გაიანწილონ თვი-თოვლად კომლზე მისი კონტრიბუცი შეძ-ლების მიხედვით. ამ არჩეულ გაწეურთაგან განაწილება ფულისა უნდა დადასტუ-როს აგრეთვე ყრილობამ და მხოლოდ შემდეგ იმის ეძლევა სასოფლო აღმნი-სტრაციას ფულის მოკრების უფლება. მაზრის უფროსის ამგვარი განკარგულება მეტათ სავსისმისო მოვლენა ყოველი მხრით დაზარალებულია და აწიოკებული სა-ფულის მშრომელი ხალხის ცხოვრებაში.

— ი.

მ

დღეს ანაშენი — ხვალ დაიქცევა, სიკვდილ-სიკოცხლე — ყველას ვალია; დღეს სინათლეს — ღამე იმონებს, ქვეყნათ ყოველი — წამავალია. დღეს გამარჯვებ — ხვალ დამარცხდები, სიკოცხლე სიკვდილს — ემიჯნურება, ქვეყნათ ყოველი წარმავალია. დღეს ხო ხარხარობ — ხვალ იქითიანებ შეგბა-განცხრომის ბოლო ვალია ეამი ეამსა სკვლის... დრო დროს არ ინდობს...

ქვეყნათ ყოველი წარმავალია...

ი

იღუმეალი ხმები.

ზი ა გ ე ჯ ი.

(ხმა მარადისობისა)

სიკოცხლე და სიკვდილი ორი ღვიძლი დემა, მიწის საწუგეშოთა დეტისგან ნაჭურთხები.

შ ე ა გ ე.

(ხმა ბედისა).

მწარე ცრემლი... მწარე მღერა, ვერ უშველის აღმადრენას; მომავლადი აზრით ვერა, ვერ შეიგნებს ზესთა-ზენას. მიწის შვილმა — მიწის თავი, ანაცვალს უნდა მარად;

ბილულია — უბილავი, მარად იყო — არის არად.

მწარე ცრემლი... მწარე მღერა, ვერ უშველის აღმადრენას; მომავლადი აზრით ვერა — ვერ შეიგნებს ზესთა-ზენას.

შ ე ა გ ე.

(ხმა სინიდისა).

უგულო ხარ... უგრძნობელი, ლაჩარი ხარ... უსუსური; უაზრო ხარ... გიჟი, ხელი, გიკვირს სოფლის ავი, შური... არაა ხარ... მიწის მტერი, გრძნობის მონა... უბედური; არა გწამს... არაფერი, ძმისთვის არ გაქვს სმენა, ყური... შენი ცრემლი ქვეყნისთვისა, სულ ერთია, სულ ერთია; აბა, გტკივა ჰიკი სხვისა? ვისთვისა გაქვს გული ღია? ვის ეკითხვის შენი სევდა?

მივიწყებული კვაზა.

ჩვენი ქვეყანაში არის მხარე, რომელიც დავიწყებული ყავს ღმერთსაც, განათლე-ბულ კაცობრიობასაც და მთავრობასაც. ბოდიშს იხდის, შემეშალა... გაიხსენებენ ხოლმე მაშინ, როდესაც ან ხარკია მო-საკრები, ან რაიმე დადგენილება გამო-საცხადებელი. დავიწყებულია ეს ქვეყანა მზრუნველობის მხრივ... წელიწადში ცხრა თვის განმავლობაში ტყვეობაშია, მო-წვეტილია ამ ხანში მსოფლიოს და კა-რი იღება მხოლოდ სამი თვით.

ეს მხარეა ზემო სვანეთი.

ზამთარში ვერ გირჩევთ მის სანახავთ წამოძანდეთ, რადგან თუ თვით თევზან-წირული ბძანდებით, თქვენის დაკარგვით ჰირსიუფლებს ნუ დატანჯავთ. ხოლო თუ ზაფხულში ინებებთ მის ნახვას, მერწუმ-ნეთ, ნამდვილ ედებს იხილავთ.

ვერც ერთი მხარე ნაქებ შვეიცარიისა ვერ გავიწიოთ ისეთი თვალწარმტაც პა-ნორამას, როგორსაც წარმოადგენს ზე-მო-სვანეთი. აქ ნახავთ თვალწარმტაც ტყეს მარად ამწვანებული წამწარით, ჯიხვითა და არჩვით სავსე მთებს; თვალწარმტაც მელიდურათ ამართულს სარ კლდეებს, მათ შორის ვით ამპარტავან მფლობელს, ცა-თამდი ატყარცნელ იალბუჯს, მრისხა-ნეთ მქუხარე ენგურს, სამკურნალო და სასმელათ საამო მგვავე წყლებს, თევზთა მეფის კალმხით ავსილ მდინარეთ, ძველი დიდების დამამტკიცებელს მაღალი მთის წვეროვებზე აგებულ ტაძრებს; ციხე კოშ-კებით მოფენილ სოფლებს და სხვა და სხვა.

ბუნებას სვანეთის მკვიდრთათვის შე-მოუკრავს მთის რკალები; რათა შეზღუ-დოს მთით თავისუფლებისადმი ღრტოფა. სვანი გერძის ამ მთებს და ამ ბრძოლა-ში მისი ქვეყანა საუკეთესო ჯანსაღსა და გულად შვილებს ღუპავს.

ცხოვრება ვართუდდა. თუ წინათ სვა-ნი ეპაყოფილებოდა შინ მოქსოვილი კანაფის უბეში საცვლებით, დღეს ამას არ სჯერდება; თუ წინათ მას ადგილობრივი მოსავალი ყოფიდა, დღეს ხალხი მო-მრავლდა და მათა ჩარჩოები კი არ გა-იწვა-მოიწვა; თუ სვანს წინათ ფული არ

ესაქირობოდა, დღეს, სხვა რომ არა იყოს რა, ხარკათ მარტო ფულს ღებულობენ და მიუცილებელ საქმიანობაში გადიან. თუ წინათ მისი სამსახური სვანეთში სწუდებოდა, დღეს მისი სამსახური სვანეთში სასამართლო... ასეთი მოთხოვნილებანი იძულებენ მას თავგანწირვით ეკვეთოს მათა ბოროტისა და უგზოობის და შე-გბრძოლოს რათა იძიოს პური არსებისა სხვა კუთხეებში. ამ ბრძოლაში სვანეთი ერთიმეორეზე ყოველწლიურათ 10—15-ლი ახალგაზდა ჯანსაღ შვილებს სწირავს უგზოობას. ხშირად გლობა და ზარი, გა-უბედურებული მშობლების, ცოლ-შვილის, მაგრამ მათი გლობის ხმა მხიარულათ სილ კლდეებს ეხეთქება.

ახალმა 1914 წელს კვლავ უმსხვერ-ლა სვანეთის მთებს ცხრა ახალგაზდა სვა-ნი. იანვრის პირველ რიცხვებში შინ მი-მავალი ცხრა სვანი მოიტაცა შვანმა და მათი ძვლიც კი დაუკარგა უნუგეშოთ ღარჩენილ ჰირსიუფლებს, ესმის გაუბე-დურებული ცოლ-შვილის კივილი ვისმე? — არავის, გარდა უწყალო მთებისა.

რაოდენი უნდა სწიროს ნეტავი სვა-ნეთა უგზოობას ამდენი სხევრპლი? სა-დაა პატრონი?..

ილიკო სვანი.

დაბა-სოფლები

დ. ზესტაფონი. თავისუფალი ერის-თვის თეატრს ერთი დანიშნულება აქვს — ხელოვნება. პოლიტიკურათ დამონებული ერისთვის კი ორი დიდი დანიშნულება — ენის დაცვა და ხელოვნება. — ყველა და-წესებულებიდან განდევნილი ქართული ენა მხოლოდ თეატრში პოულობს თავი-სოფალ საბიელს. — ქართული თეატრი ხელოვნების ტაძართან ერთად შეკოლაა ქართული ენისა და ჩვენს, რაც ძილ-ლონე გვაქვს, მაგრამ უნდა ჩავსქილოთ ხელი ქართულ თეატრს და ხელი შე-

უცნობს ელტვის საცნობელათ — ასეთი კაცის სული. ვაგლობს აზრი ფერადებში, ჩაიძირა, დიმიდალა; უძლიერია კაცის სული, არა რა კაცის ძალა. უხილავი ძალა მსაჯავს, მიწას ანგრევს ცივი ქარი; სეტყვა, მზი, ელვა, გრგვიწა, ზღვა გამსკდარი, ნიაღვარი, სიკვდილის ხმა ახლოვდება, ისმის შავი გლობის ზარი, წყალი ხმელეთს შევრია, აირია მთა და ბარი. დასასრულის დასაწყისი მოახლოვდა, არი მწარე. ქვე დავებზე. თვალწინაა ციხე სამარის ღია კარი. ამ წამს გრძნობამ იღუმეალათ შეარჩია ვნებით სული. ცას შევხედე მომავლადება, გულმა შობა სინანული. თვალებიდან ჩამოშორდა, ცრემლის ნისლი მოპურული; და გულს შიგან გამოდევდა შავი მიწის სიყვარული. გრძნობა ნებას დემონა, გამს მოველი ნელა-ნელა; ამ დროს უცბათ გაიძრა, ცამ გაიძრა ცისარტყელი. მიწა ვიკან. დედა-მიწას ამბორისთვის დავებზევი, ახალ სულით ლოცვა ვიწყე. მკერდსა მზანდა ცრემლის ხევი.

ლოცვა

ღმერთო წმინდაო, ღმერთო ძლიერო! აღამიანსა შემიძღვე (კოდე); სულმა მიხელო სამაგიერო, გულსა მოგზერდა უაზრო მოდვა. გულწრფელი ცრემლით გემუდარები, მიიღე ლოცვა სინანულისა; ისევ გამიღე ბედის კარები, ამინთე სხივი სიხარულისა. ძალთა-მღვებელი, ჩემი სიაცი, ურწმუნოებით ეშმაკეული; შენდამი ლოცვით გავანიავე, მაშინ გამიკურნე სული სწული. კვლავ დამიბრუნე სიწმიდე, ცრემლი, შენთან ჰიდილსა ვეღარა ვბედავ; ცხოვრებაში ცხოვრების გრძელი, ჩემს ბედს თვითონვე მე გამოგვქცედა. გულთა მხილავო, მექმნე მფარველათ, ვიყო უფალი კაცთა გულის; რომ ყველასთვის ცხოვრების გეოლთ შეგქმნა სამეფო სიყვარულისა. კაცთა-მფარველო.

საქართველოს სახლი
ი. გოკიასი
მედიკოსი

საქართველოს სახლი
ბეგბეგის კორპორაცია
(Портфели адвокатская, доку-
ментная и вестельная).

ვფიქრობ მის ადრინდელს საქართველოს
ყველა მხარეში.

ქართულის სტენოგრაფიის ჯგუფს,
თავისი ხელმძღვანელი (რეგისტრირებული
ანდრონიკაშვილი) კარგად შეუგნათ
ქართული თეატრის მნიშვნელობა და ეს
იყო მიზეზი, რომ ისე თანაგრძნობით
შეხვედნენ ზესტაფონის გადმოწვარი თეატ-
რის განახლებას და დახმარება აღუთქვეს
ზესტაფონის წ. კ. გ. ს. განყოფილების
გამგეობას სასტუმროს, ქართულის დრა-
მატიული საზოგადოების გამგეობაში მიმა-
ძვდეს ჯგუფს და დახმარება აღმოუჩინ-
დეს ამ გამგეობას მსახიობებისა და თე-
ატრის შენობის უფასო დათმობით.

სანდალა.

ს. ნაგავეცი. ნაგარევი დაშორებულია
ქ. ქუთაისში შვიდი ვერსით. არაფერი
განმანათლებელი დაწესებულება აქ არ
არსებობს; უბრალო საშრეკლო შკო-
ლასაც მოწყვეტილი არიან. უმეტეს
ნაწილს მცხოვრებლებისა აზნაურობა
შეადგენს, მაგრამ არაფერი განსხვავება
მათსა და გლეხებს შორის არაა. რო-
გორც ერთი, ისე მეორეც წელიწადი არი-
ან მუშაობით გაწყვეტილი, მარა ყველა
ლატაკია. იმის ნაცვლათ, რომ აზრი
და გონება მიაქციონ განვითარების
წინსვლულობას, დაუღიანო პირი და
საგათას ძილს მისცემიან. ერთადერთი
საშუალება ამათი ცხოვრების იყო და
არის ხეტყე, მარა ეს ხეტყეც ხო მოი-
სპო, აწი რაღას აპირებენ. მოსვლითაც
ძირითად დაწავალი არიან. ნახევარი
წლის სარჩო ძლივს მოყავთ. სამაგიეროდ
აქ დიდი სახელი აქვს გავარდნილი მკით-
ხაობას, მაქანკლობასა და მისთანებს.
ასე უნდა გვეჩვენოს მიმდინარეობს ამათი
ყოფა ცხოვრება. ნუთუ არაფერი გამო-
ჩნდება იმისთანა მადლიანი, რომ უბა-
რონოს საცოდავობა მოგვს?

გ. მარგველაშვილი.

თეატრი და ხელოვნება.

ბ. რამაზაშვილი თავისი კალმის ნაწარ-
მოები პიესებით ჩადენილი „ცოდვები“—
გუშინ თავისი მოხდენილი შეგნებული
თამაშით გამოიყიდა... თამაშობდნენ არ-
ცობაშვილი „მეკიანობას“...

მგრძნობიარე, ნაზ, წმინდა და ინტე-
ლექტუალურად განათლებულ კაცს ოჯა-
ხურმა ატმოსფეროში მოუშვა მას არსებობა...
შხამიანმა გველმა—მეკიანობა უკბინა
მას... და იგი—თავისი სიძლიერით და
სიყვარულით დაიმედებული, უკვე მოსტყ-
და, ვერარ შეურიგდა საბავსო დამცირე-
ბას...

იგი გაცვალეს ცილა მანქანა „პა-
შლიაკზე“.

უყვარეს ცოლი, უნდა კიდევ ამატიოს
მას დანაშაული, ამას ითხოვდა მისი კე-
თილშობილური გრძნობა, მაგრამ... გე-
ვი, ამხანაგსავე მხილება და მოწმე და-
ლატის საშინელი სცენისა მას თავბრუს
ასხამს და აზრი ენშობა, სისხლი ეცინება...
რყევია იგი...

საქირო იყო ცოლისაგან სიმართლის
თქმა და შეიძლება იგი აპატიებდა მას...
მაგრამ ცოლი—ეს თვალთმაქცი, მთელი
არსებით გარყვნილ—განმანათლებელი—
მართლის თქმას ვერ ბედავს, სტყუა...
მას მხოლოდ ძალით ალაპარაკებდა ბოლ-
მა მორეული ქმარი... „შენ არ ვარგო-
დი, შენ სულელი იყავი და მიტოვდი გო-
ლატადლი, ეუნებო საყვარულით და-
ბრმავებულ ქმარს მოლატე ცოლი...“
მას საზოგადო დასკინის მისი მზე,
მისი „საიმედო“ ცოლი... ამას ვეღარ
უძლებს იგი და მოსისინე გველს ახრახბს.
რთულია ამ კაცის სულიერი განცდა,
რთულია ქსელიც, რომელშიც იგი თე-
სივე ნდობით გაება... და სასიამოვნოც
ის იყო, რომ ბ. რამაზაშვილმა თითქმის
ყველა ეს განცდა სასველად ნათლად
გაღმგვეცა, თვით განიცადა...

მინახავს სხვა კარგი აქტიორები და
ბ. რამაზაშვილი გუშინდელ როლში მათ
არ ჩამოუვარდებოდა... თუ მივიღებთ
მხედველობაში მის საკუთარ პიესებს და
მის გუშინდელ თამაშს არცაა შეიძლება
ვიანობაში—უნდა ვსთქვათ, რომ ბ. რა-
მაზაშვილი უკეთესი აქტიორია, ვიდრე მე-
რალი.

გუშინ სხვა აქტიორებიც ხელს უწე-
ლობდნენ მის მშვენიერ თამაშს.

დ. ლაშაძე.

ბ. გ. კაკაბაძის წმინდის გავრცელება

გასული წლის 17 დეკემბრის „ერის“
ნუმერში მოთავსებულია წერილი ხარ-
კოვიდან ბ. გ. კაკაბაძისა, რომელიც
ეხება ჩვენი ქვეყნის ბუნებრივ სიმდი-
რეს, ჩვენი ხალხისა და ინტელიგენციის
ამ შემთხვევაში უმოქმედობას და ამის
გამო ჩვენს ჭოგნებრივ დაცვას, რაც
სრული ჭეშმარიტებაა. ამ წერილში,
სხვათა შორის, ბ. კაკაბაძე ეხება ჩემსა
და, ინჟინერ ბ. როიტენბერგის საქ-
მებს. სიმართლას ასაღწევად განვიზრახე
მცირე განმარტება შევიტანო ბ. კაკაბა-
ძის წერილში:

გასული წლის გაზაფხულზე ინჟინერი
როიტენბერგი, მართლაც, ეწვია ქუთაისს
და დათვალა მარმარილოს ქვები,
მოიწონა და მომელაპარაკა კიდევ, პი-
რობა კი არ შეგვიკარავს, როგორც ბ.
როიტენბერგს უთქვამს კაკაბაძისთვის.
მეც დავიპირე ერთი ვაგონი თეთრი
მარმარილოს ფასადებით გაგზავნას, იმ
შემთხვევაში, უკეთეს რკინის გზა გა-
სავლენ ქირას ამ თავიდან არ მომთხოვ-
და. ინჟინერი გაემგზავრა ხარკოვს და
მე შევედრე ჩემი სიტყვის ასრულებას.
როცა გავიგე, რომ გასავლენი ფული,
რკინის გზის ქირა უსათულო თავიდანვე
აქვე უნდა გადაეხადა, ეს ამბავი ვაცნო-
ბე ინჟინერს კარგს ნაცნობს, ბ. გ.
მესხსა და ვსთხოვე, შეეტყობინებია ბ.
როიტენბერგისთვის საქმის ვითარება და
ჩემს მაგიერ ეთხოვა გასავლენი ფულის
მოცემა რკინის გზაში წასადგენად. ისიც
ვსთხოვე, რადგან ჩემთან ჯერ საქმე არ
ქონია და არ მიცნობს, ფული მას გა-

მოუგზანოს, ვისაც ენდობა. ბ. მესხმა
მას რა მისწერა, არ ვიცი, მხოლოდ ერთ
თვეს შემდეგ მითხრა ხარკოვიდან წერი-
ლის პასუხი მივიღე, გზის ხარჯიც
შენ უნდა გადაიხადო და ყველას ერ-
თად მიიღებო. (სულ შეადგენს 468
მანეთს), მე კიდევ გავუშვარე, რაც
პირველათ—გზის ხარჯი მას გადაეხადა.
ბ. მესხმა აღმოთქვა, კიდევ მივსწერო.
მას მერე პასუხს ველოდი, პასუხის მა-
გიერ კი ვაპ. „ერში“ ბ. კაკაბაძის წე-
რილი წავიკითხე, სადაც ბ. როიტენ-
ბერგი საყვედურს მიცხადებს და რა სა-
ფუქლოთ, არ ვიცი? რა გარანტია მომ-
ცა, რომ მაინცდამაინც გამგზავნა?
საკვირველია, აღმამანა ბაზარი მოიპოოს
და სრულიად არ დაფასოს... ნუთუ
არ შეგიძლიათ, 200—300 მანეთის
შოვნა საქმის მოსაწყობათო—უთქვამს
ბატონ როიტენბერგს; ბაზრის მოპოვებას
დიდად ვაფასებ, ფულიც მოხერხდებაო-
და, მაგრამ, ბ. როიტენბერგს თავისდავე
სიტყვებით ვუპასუხებ: „ერთს ასეთ შე-
მთხვევაში ფეხი მეც ძალიან მაგრად წა-
ვიტეხე და წერილში ფეხს წატეხას ხომ
ანგარიში არ აქვს“. ამის გამო ვერც
მე ვიკისრე წინასწარი ხარჯები და ანდა-
ხისა არ იყოს, —წყალობა გადავადრინო
ნაჯახს, ცუდიც ზედ არ გადავადრინო.
მე ჩემს სიტყვებზე პირიბას არ ვარდევ,
თუ ბ. როიტენბერგს სურს ჩვენი მარმა-
რილოს ქვები, გამოგზავნოს რკინის გზის
ქირა და მეც შემიძლია მარმარილო
ფასადებით გავუგზავნო იმდენი, რამდენ-
საც მომთხოვს, და თუ ჩვენი მარმარი-
ლოს ქვები მისთვის მოსაწონს დარჩება,
ამ შემთხვევაში ჩვენ ერთმანეთს წერი-
ლობითი პირობით შევეცდებით.

ბესარიონ ზეიდაძე.

რედაქტორ-გამომცემელი გ. ბრეგვაძე.

კ. ოცხელის წიგნის მალაზიამ

(ქუთაისში)

სრულ საკუთრებათ შეიძინა გამოცემული თხზულებანი

ვილიმონ ქორიძისა.

ს ა ნ ე ლ დ ა ბ :

სახელმძღვანელო ნოტებისა	—	ფასი 2 აბაზი.
ქართული გალობა, ლიტურგია პირველი ხმა	—	ფასი 2 „
იგივე — — — მეორე ხმა	—	ფასი 2 „
იგივე — — — ბანი	—	ფასი 2 „
იგივე — — — პარტიტურა	—	ფასი 1 მანეთ.
საგალობლნი პირველ შეწირულისა	—	ფასი 2 აბაზი.
მცველებულის საგალობლნი	—	ფასი 2 „
აღდგომის საგალობლნი	—	ფასი 10 შაური
გალობა საღვთისწაულო განიცადებები	—	ფასი 2 აბაზი.

წიგნის მალაზიების დათმობათ 25%.

1914 წ. მიიღება ხელის მოწერა საუმაწვილო სურათებიან ჟურნალ
წიგნი **„ს ა კ ა დ უ ლ ი ა“** წიგნი
მეტე: **„ს ა კ ა დ უ ლ ი ა“** წიგნი

(1914 წ. 1-ლი იანვრიდან 1915 წ. 1-ლი იანვრამდე).

თფილისი, გოლოვინის პროსპექტი, № 8, შემოსავლიანი დავითის ქუჩიდან
№ 2, ქუჩიდან გამოვა იმავე პროპაგანდით, როგორც აქამდე გამოდიოდა:

მცირე წლივან-
თათვის **24** წიგნი, მოხდელ-
თათვის **12** წიგნი.

მე სურათი, წიგნის პირველ გვერდზე მოთავსებული. ჟურნალშია მოთხრობები
და სამეცნიერო წერილები დასურათებულია.

სიწესიარ ორავე გამოცემის წიგნს ხელის მოწერას შეეძლება წიგნი:
„მიწის ძერა და ცეცხლის მფრქველი მთები“,
(მრავალი სურათით), გიორგი ანთაფიშისა.

ფასი ქურნალოსი: ორივე გამოცემა წლიურათ—მ. მ., ნახევარი წლით—მ. მ.,
სახლავარგათ—7 მ., ნახევარი წლით—4 მან., მცირე წლივანთათვის (ყალბე
მ. მ.; მ. მ. ზღილთათვის—3 მ., ხელის მოწერა მიიღება წლიურათ და ნახევარი
წლით, ხელის-მოწერა შეიძლება:

თფილ-ში: „ნაპადალის“ რედაქციაში, ზუგდიდში: სხობი, გოლოვინის
პროსპექტი, № 8, Редакция „Накадули“, Головинский просп. № 8,
და წერა-კითხვის გამავრც. საზოგ. მალაზიაში, სასახლის ქუჩა. ქუთაისში—ისილო-
რე კვიკარიძისთან. მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთავრიშვილთან, სამტრედიოში—
ვლ. ნაცვლიძისთან, ფოთში—თეოდორე კანდელაკთან, ბათუმში—ქ. სოფო-
ნაკაშვილთან, ტრაფიმ ინსარიძისთან და ანასტასია ლომინაძისთან, ოსურგეთში და
დასწრეთში—ლეო იმნაძისთან. თფილში—ვანო პაატაშვილთან, ახალციხეში—კო-
სტანტინე გვარამაძისთან, ბაქოში—ვასო ახვლედიანთან, ნინო გელაშვილთან და
ივანე ელიაშვილთან, გორში—ნინო ლომაურთან და ქეთევან ჯავახიშვილთან,
სოხუში—ქ. მარიამ ანაპაძისთან, ჭავჭავაძეში—ივანე გომელაურთან, გახუბში—
ბ. ამბოკიძისთან, ვრჯინაში—ქ. ოდიშარაძისთან, ფრსში—ა. სათაშვილთან; ალექ-
სანდრეპოლში—ს. შატერვაშვილთან, როსტოვში—მ. კლიმაშვილთან, ხონში—
მ. ი. კავჭავაძისთან.

ვსთხოვთ ხელის მოწერალებს, ადრესი გარჩევათ დასწერონ, თუ ქურნალი არ
მისდის, ერთი თვის განმავლობაში გვაცნობენ და დროზე შეგვტყობიონ ბი-
ნის გამოცემა.

1631 რედაქტორი ნ. ნაკაშიძე, გამომც. თ. დ. თუმანიშვილი.

გეგმდება ხელისმოწერა
„სასოწლო გაზეთი“
24 ნომერი. უკვე შესრულდა მისი არსებობის ერთი წელიწადი.
მიიღება ხელისმოწერა 1914 წლისთვის.
წლიური ფასი 4 მან.
ნახევარი წლის 2 მან.
ფულის შემოტანა შეიძლება ორგანო:
2 მანეთი დაკვეთისთანავე, 2 მანეთი პირველ მაისისთვის.
მთელი წლის ხელისმოწერით გავგზავნებთ საუკრათ პოსტნულაობის
საკვები ბალახის თესვები და წიგნაკები.
ფულის გამოგზავნა შეიძლება შემდეგი ადრესით: Кутаисъ С. Х. Шко-
ла, Александру Давидовичу Шарашидзе.

ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი
„სახალხო გაზეთი“
(წელიწადი მგზუთი)
1914 წ. გამოვა იმავე პროპაგანდით, როგორც აქამდე გამოდიოდა კვარაშიათ
სურათებიანი და მალაზია
1914 წლ. ხელის მომწერნი, ვინც მთელი წლის საფასურს გადაიხდის მიიღებენ
პრემიით: პირველი წიგნი: ქართული მწერლები: 1 „გვერდებიან შეფე“ ისტარ.
დრამა 5 მოქ. ალექ. შანშიაშვილისა. 2. „მამაქადა შარაფი“ ისტ. რომ ვ.
ბარნოვისა მეორე წიგნი: უცხოეთის მწერლები: „დონ კარლოსი“—ტრაგ. „მლე-
რისა, თარგმ. გერმან. ალ. შანშიაშვილისა. და სხვ. ნაწარმოები უცხოეთის
მწერლებისა შესწე წიგნი „სამეცნიერო კრებული“. ორიგინალური და ნათარგმნი
წერილები.
გ ა ზ ე თ ი ს ო ა ს ი
თფილისში და მის მარგა.
12 თ. 11 თ. 10 თ. 9 თ. 8 თ. 7 თ. 6 თ. 5 თ. 4 თ. 3 თ. 2 თ. 1 თ.
88.10შ. 8 მ. —, 78.10შ. 68.15შ. 6 მ. —, 58. 5შ. 48.10შ. 38.15შ. 3 მ. —, 28. 5შ. 18.10შ. — 15შ.
სახლავარგათ.
15შ. —, 138.15შ. 128.10შ. 118.5შ. 10შ. —, 88.15შ. 78.10შ. 68. 5შ. 5 მ. —, 38.15შ. 28.10შ. 18. 5შ.
ცალკე ნომერი შეეძლება შეკრება; დასატყობანი შეიძლება კაპუკათ.

თეატრალის უკანასკნელ რიცხვებში აღესრულა სრულდნა ინციატივით
გამოვა ქართული ენაზე სამეცნიერო სალიტერატურო კრებული
„ცხოვრება და მეცნიერება“
რომელშიაც მონაწილეობას იღებენ სრულდნების გარდა ადგილობრივ უნივერ-
სიტეტში მომუშავე სამეცნიერო ძალები. სულთა შემოსავლი ამ კრებულიდან
გადაიღება ადრესის ქართულ საზოგადოების „საქართველო“-ს სასარგებლოთ.
გ ი ნ ა ა რ ს ი.
მრ.—დრატ: ს. ავალიანი. დრატობა ვაჟაფშაველეს საკითხი. ორდინატორი ნერ-
ვაულ კლანიკის აქამო ს. ვილჰელმ: საუბარ ტეანის ფუნქციებზე. მრატორი
ანატოლი თატრის აქამო ნ. კასიანი: ნარმატორ ანატოლის შესაქადა (უკრადი და
ქსოვადი). ორდინატორი ვაჟაფშაველეს საკითხი აქამო მ. გეგშაძე: ადამიანის სქეს-
ბრავი ცხოვრება. სრულდნები მ. ქაუარაძე: ანაბოზი. სტ. ქ. რაჭველავაძე. სურ-
ბი ნუფარების შესახებ. სტ. ს. ანაბიშვილი. სამეცნიერო საზოგადოების სიყვარული. სტ. გ.
კარბელაშვილი. ანაბიშვილი (მთავ. სტულ. ცხოვრ.) სტ. დ. გელაძე. ბეგბეგ ალბა.
სტ. გ. ურუშაძე. რადის მინაშენება შედარებით.
ხელის მოწერა მიიღება ქუთაისში ქ. ოცხელის და აშხ. წიგნის მალაზიაში ალექ-
სანდრეს ქუჩა. ზ. კოკიაშვილის სახლი. ხელის მოწერით წიგნი ეღირება ერთი
მანეთი, შემდეგ 1 მ. 10 შ.

გ. გოგლაშვილი და ს. ვეკუთლი
ერთადერთი წარმომადგენელი ქუთაისის გუბერნიამ, ბათუმისა და სოხუმის ოლქში
უმაღლესი სასახლის გამოცემისთვის, ორთა სტუდენტს ბის ნაწარმადგენის ბეგბეგის მინე-
ბის ქანხისა, მაქციეთ განსაკუთრებული უფრადება მინის უფრადებაში, „ВЕРСКОЕ“
რეინაშულის მალაზიაში იმედიან:
საუკეთესო წიგნი
ქართული
მიღებაში რეინაშული
საქონელი: კარის, ფანჯრის
და ლუმელოს მოწყობილობანი;
საღვთოლო ხელსაწყოები, ფანჯრის
მინები, რკინის ნიშები, ლურსმანი, მავ-
თული, ყოველგვარი საღვთო წიგნი,
ელექტრონის ხარის მოწყობილობა, შალიერი,
ცემენტი, ემალიანი ქურკელი, ასფალტი და სხ.
გაჭირდება პარტიათა და წერილობით ხელმისაწვდომ ფასათ.
ქ. ქუთაისში, საკუთარ შენობაში, მახვალის ქუჩაზე № 65
რ კ ი ნ ი ს გ ზ ა .
ქუთაისიდან 6 მილის
თფილისი: სახალხო დილის 10 საათ. 6 წ.
ფოტის დილის 11 საათ. 55 წ.
სახალხო ღამით 11 საათ. 27 წ.
ათო მ ს: სახალხო დილის 5 საათ. 10 წ.
სახალხო ღამით 11 საათ. 27 წ.
ფოტის საღამოს 5 საათ. 21 წ.
საგარეო დილის 4 საათ. 22 წ.
სახალხო ღამით 5 საათ. 10 წ.
ფოტის დილით 5 საათ. 21 წ.
ფოტის დილით 4 საათ. 57 წ.
ფოტის დილით 7 საათ. 50 წ.
თფილისიდან: სახალ. დილ. 7 საათ. —
ფოტის საღამ. 6 საათ. 55 წ.
სახალხო ღამ. 1 საათ. 28 წ.
ბათომიდან: საღ. სახ. დილ. 11 საათ. 14 წ.
სახალხო ღამ. 1 საათ. 27 წ.
ფოტოიდან: საგარ. დილ. 10 საათ. 3 წ.
სახალხო დილით 1 საათ. 20 წ.
სახალ. ღამით 1 საათ. 26 წ.
ფოტის დილით 9 საათ. 31 წ.
ბათომიდან: საღამოს — 5 საათ. 11 წ.

ბ ი ლ ე თ ი ს ო ა ს ი

ქუთაისი	თფილისი	ბათუმი	სოხუმი
მან.	კაპ.	მან.	კაპ.
თფილისიდან	—	4	31
ბათომიდან	—	2	87
ფოტისიდან	—	3	5
ბათომიდან	—	2	47
ბათომიდან	—	2	1
ბათომიდან	—	1	76